

Тема дослідження
Смисложиттєві орієнтації
асистента вчителя з інклюзивного
навчання

Виконала : **Олена Анатоліївна Цубова**, студентка 2 курсу ПКО

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Науковий керівник: **Леся Іванівна Чопик**, кандидат педагогічних

наук *КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Об'єкт дослідження

- **смісложиттєві орієнтації асистента вчителя з інклюзивного навчання**

Предмет дослідження

- **особливості організації психологічного супроводу асистента вчителя з інклюзивного навчання з метою формування та корекції смісложиттєвих орієнтацій**

Мета дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження

- Організація психологічного супроводу асистента вчителя з метою формування та корегування в них смисложиттєвих орієнтацій

Гіпотеза дослідження

- За умови організації комплексного цілеспрямованого психологічного супроводу асистента вчителя, це дозволить сформувати (скоригувати) його смисложиттєві орієнтації, необхідні для забезпечення ефективної професійної діяльності

Завдання

дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження

- 1. Аналіз наукової літератури з проблеми формування смисложиттєвих орієнтацій педагогічних працівників закладів освіти.
- 2. Підібрати та обґрунтувати методичний інструментарій
- 3. Здійснити дослідження особливостей та рівень спроможності смисложиттєвих орієнтацій асистента вчителя з інклюзивного навчання.
- 4. Розробити та апробувати психокорекційну програму з метою формування та корекції смисложиттєвих орієнтацій для асистента вчителя з інклюзивного навчання

Методи та методики дослідження:

- Теоретичні методи дослідження

- Методи емпіричного дослідження

- Методи математичної обробки результатів

- аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, схематизація, моделювання, системно-структурний, логічний та порівняльний аналіз літературних джерел для розкриття психологічних засад дослідження, інтерпретаційні та інші методи.
- смисложиттєві орієнтації Д.Леонт'єва; методика спрямованості особистості (опитувальник Смекала-Кучера орієнтаційна анкета Басса); мотивація професійної діяльності (методика К.Замфір в модифікації А.Реана); диференційно-аналітичний опитувальник Н.Пезешкіана
- Кореляційний аналіз U-критерій Манна-Уїтні, Q-критерій Розенбаума.

Смисложиттєві орієнтації педагога (в тому числі асистента вчителя з інклюзивного навчання розглядається як багаторівнева психічна система з шістьма підсистемами:

- - осмисленість життя;
- - емоційна насиченість життя або процес;
- - визначеність майбутнього або мети життя;
- - задоволеність самореалізацією або результат;
- - віра в керованість життя або локус контролю – життя;
- - здатність керувати подіями власного життя або локус контролю – я.

Асистент вчителя здійснює такі функції:

- *Організаційну*
- *Навчально-розвивальну*
- *Діагностичну*
- *Прогностичну*
- *Консультативну*

Асистент вчителя повинен мати:

- *Комунікативні та організаторські здібності;*
- *Здатність співчувати, співпереживати;*
- *Ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність, навички вирішення конфліктних ситуацій*

Методика «Смисложиттєві орієнтації» Леонт'єва

Інтерпретація субшкал

- 1.Цілі в житті.
- 2.процес життя або інтерес і емоційна насиченість життя.
- 3. Результативність життя, або задоволеність самореалізацією
- 4.Локус контролю- «Я» («Я» - господар життя»)
- 5.Локус контролю житт, або керованість життя

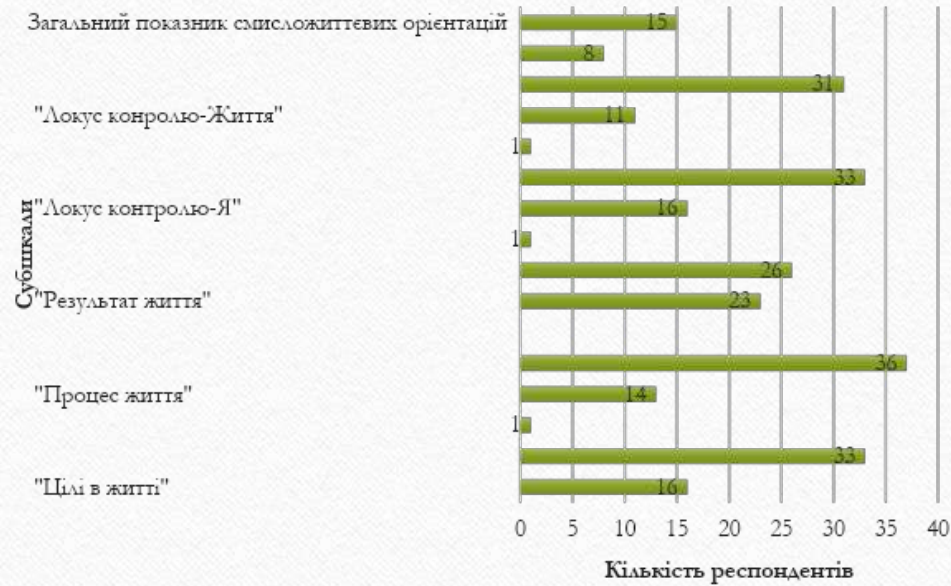
Методика «Смисложиттєві орієнтації» Д. Леонтєєва

Субшкала	Кількість	Середній бал усієї вибірки	Рівень
1.«Цілі в житті»	50	34,7	середній
2.«Процес життя»	50	34,2	середній
3.«Результат життя»	50	26,4	середній
4.«Локус контролю-Я»	50	21,4	середній
5.«Локус контролю- Життя»	50	19,1	середній
6.Загальний показник осмислення життя	50	103,3	середній

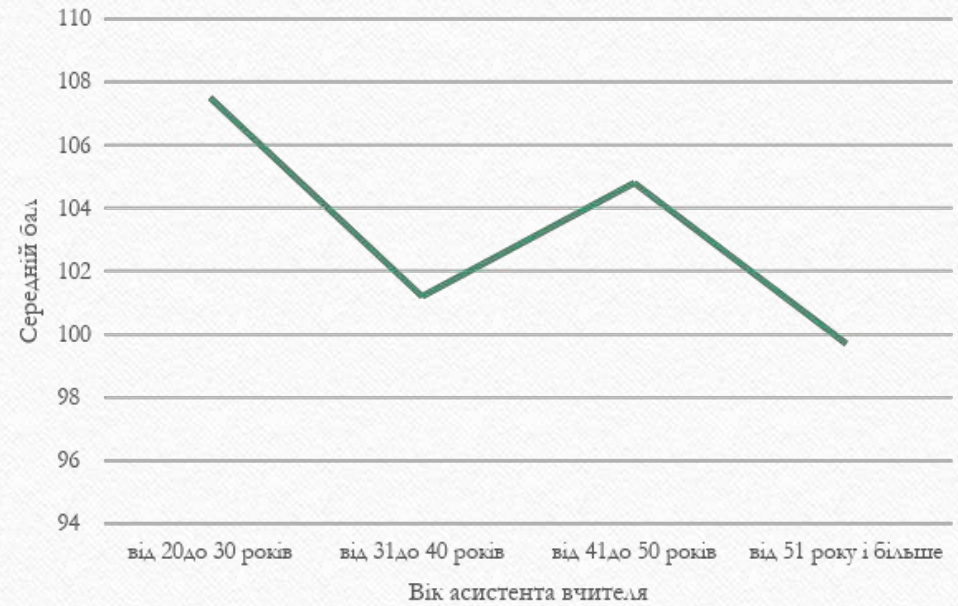
Рівень	Субшкала					
	«Цілі в житті»	«Процес життя»	«Результат життя»	«Локус контролю – Я»	«Локус контролю – Життя»	Загальний показник смислу життя
Високий	32%	28%	46%	32%	22%	30%
Середній	66%	72%	52%	66%	62%	62%
Низький	2%	0	2%	2%	16%	8%

Методика «Смисложиттєві орієнтації» Д. Леонтєєва

Результати проведеного тесту
смисложиттєвих орієнтацій Д.Леонтєєва

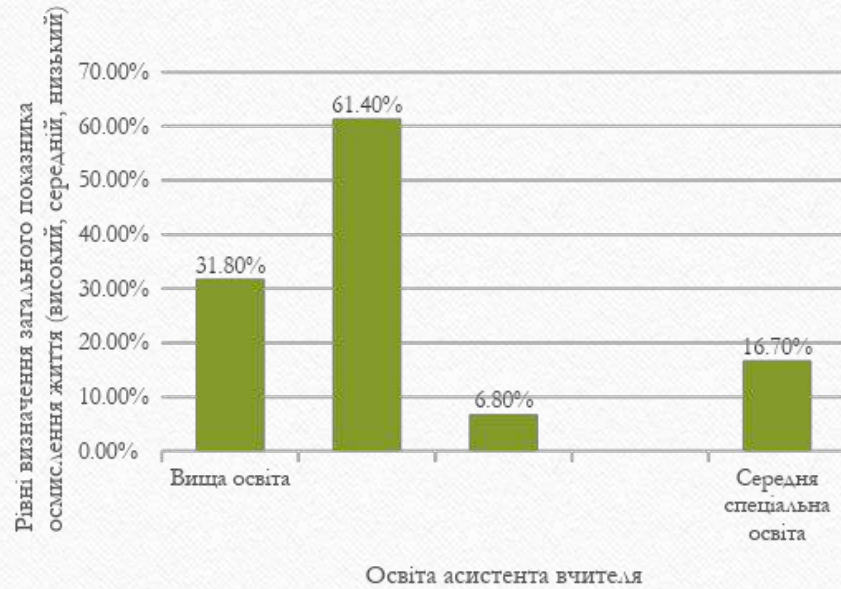

Графік загального показника осмислення життя
асистентів учителів

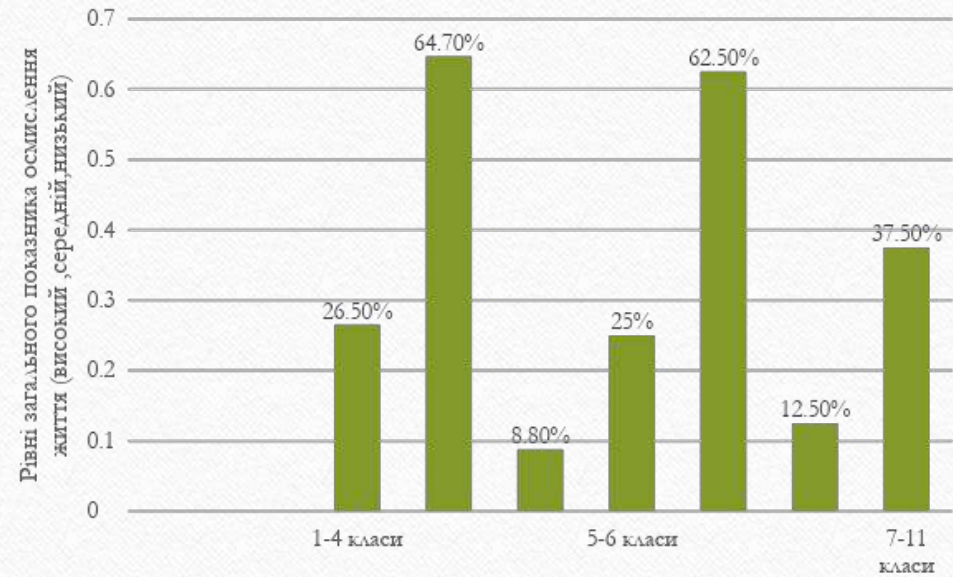

Методика «Смисложиттєві орієнтації» Д. Леонтєва

Загальний показник осмислення життя асистентів
учителів за рівнями

Діяльність асистента вчителя в закладі середньої
загальної освіти

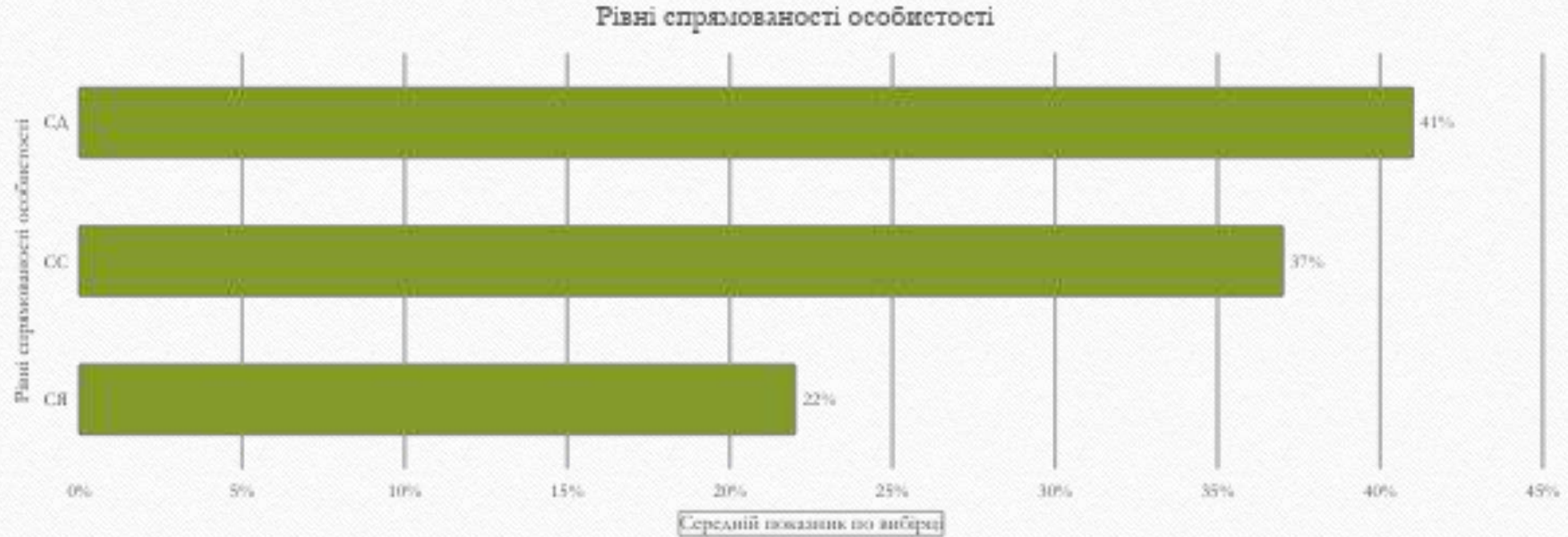

Висновок

- Результати, отримані при факторизації, дозволяють стверджувати, що свідомість життя особистості не є внутрішньо однорідною структурою.

- Отримані фактори можна розглядати як складові сенсу життя особистості. Сюди входять власне смисложиттєві орієнтації: цілі в житті, насиченість життя і задоволеність самореалізацією
- Смисложиттєві орієнтації змінюються залежно від віку: найвищий середній показнику асистентів учителів від 20 до 30 років; освіти (вищий середній показник показали асистенти з вищою освітою).
- Потребують корекційної роботи з асистентами учителя, у яких виявлено низькі та високі бали показниками у субшкалах націлених на майбутнє для запобігання емоційного, професійного вигорання, підвищення мотивації, віри у власні можливості й ресурси, знаходження сенсів у життєвих орієнтаціях.

Методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса (Опитувальник Смекала-Кучера; орієнтаційна анкета Басса),

Висновок

- Знижена орієнтація на пряме винагородження та задоволення, може призвести до агресивності у досягненні статусу, схильності до суперництва, тривоги, інтравертованість, роздратованість, прагнення до влади
- Слабо виражена потреба в спілкуванні та підтримці хороших відносин з товаришами по роботі можна інтерпретувати як прагнення підтримувати стосунки з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтацію на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в емоційних стосунках.
- Підвищена мотивацію, що означає захоплення процесом діяльності, безкорисний потяг до пізнання, засвоєння нових умінь й навичок; зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконанні роботи якнайкраще; орієнтація на ділову співпрацю, здатність відстоювати в інтересах справи власну думку, корисну для досягнення загальної мети; потяг співпрацювати з колективом й добувати найбільшої продуктивності у групі; потяг аргументувати власну точку зору, яку вважають корисною для виконання намічених цілей.

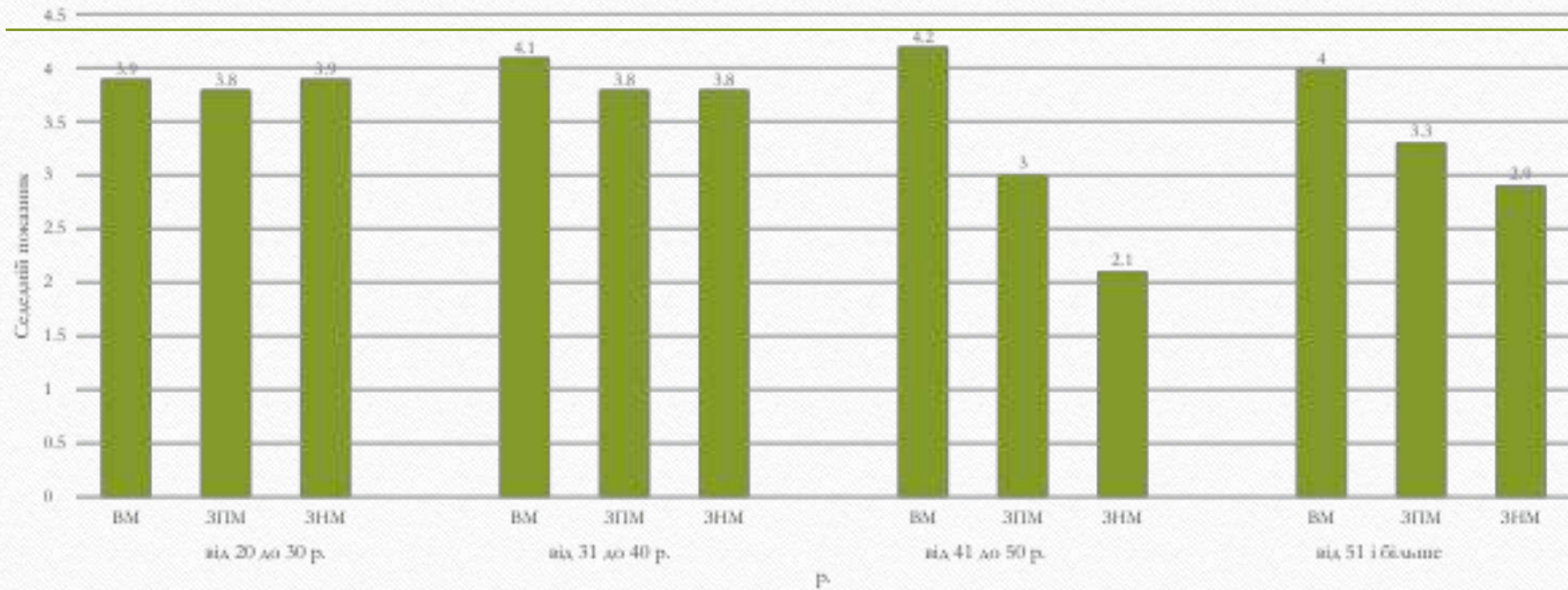
Мотивація професійної діяльності (методика К. Замфір в модифікації А.Реана)

Три види мотивації:

- 1. Внутрішня мотивація: задоволення від самого процесу і результату роботи; можливість найбільш повної самореалізації саме в даній діяльності
- 2. Зовнішня позитивна мотивація: потреба в досягненні соціального престижу і поваги з боку інших; грошовий заробіток; прагнення до просування по роботі
- 3. Зовнішня негативна мотивація: прагнення уникнути критики з боку керівника або колег; прагнення уникнути можливих покарань або неприємностей

Мотивація професійної діяльності (методика К.Замфір в модифікації А.Реана)

Рівень внутрішньої мотивації, зовнішньої позитивної та зовнішньої негативної мотивації

Висновок

- Задоволення асистента вчителя з інклюзивної освіти професією тим вище, чим оптимальніше у нього мотиваційний комплекс: висока внутрішня і зовнішня позитивна мотивація й низькі – зовнішня негативна.
- Отже, можна зробити висновок, що в асистентів учителів з інклюзивного навчання переважає внутрішня мотивація до професійного самовизначення і найоптимальніші періоди, де внутрішня мотивація більша за зовнішню позитивну та зовнішню негативну мотивацію – це вік від 41 до 51 і більше років.

Диференційно-аналітичний опитувальник Н. Пезешкіана

Вторинні актуальні здібності

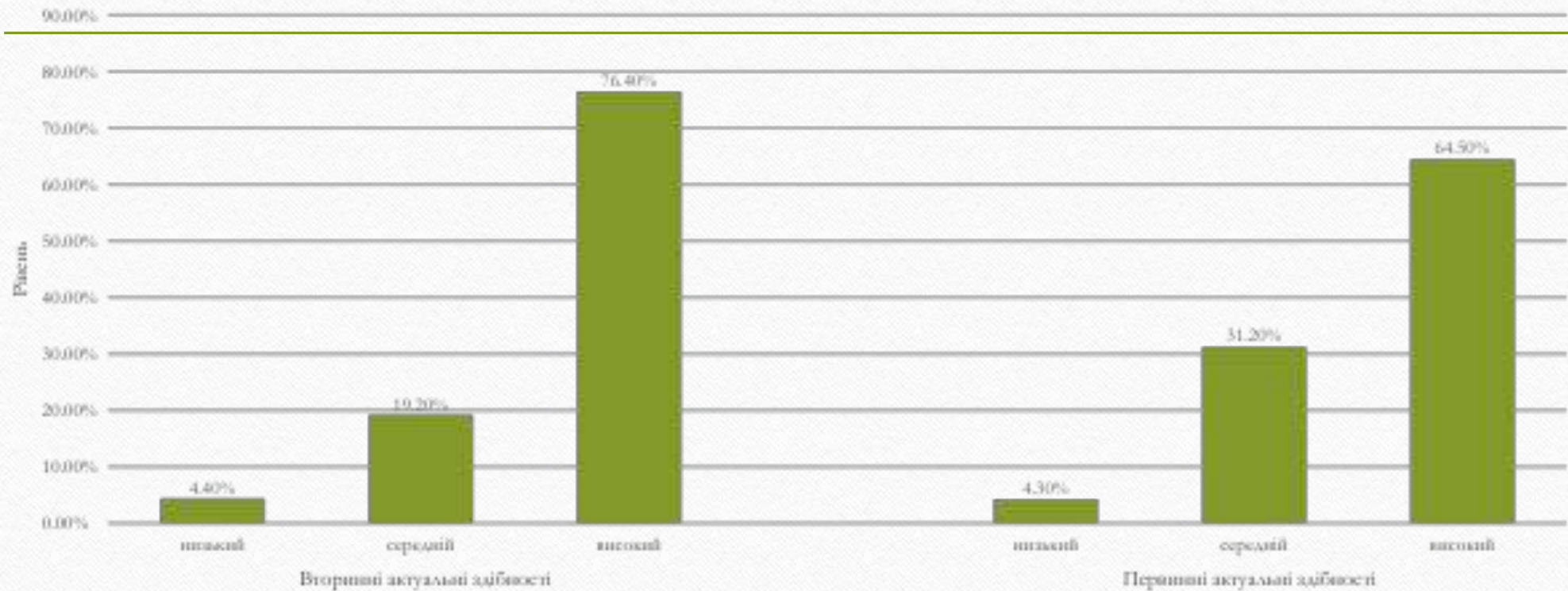
Шкала	Рівень									
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Акуратність	2%	2%	0	0	8%	4%	12%	32%	22%	18%
Охайність	0	2%	0	0	0	4%	4%	16%	28%	46%
Пунктуальність	4%	0	2%	0	4%	4%	10%	14%	26%	36%
Ввічливість	2%	0	0	0	2%	2%	4%	12%	20%	58%
Чесність	0	2%	0	0	4%	2%	6%	16%	28%	42%
Старанність	0	0	4%	0	2%	6%	10%	18%	40%	20%
Обов'язковість	0	0	4%	0	2%	4%	10%	16%	28%	36%
Ощадливість	0	4%	8%	10%	20%	22%	8%	14%	4%	10%
Слухняність	0	4%	4%	2%	12%	8%	10%	24%	14%	22%
Справедливість	2%	0	0	2%	2%	0	4%	14%	32%	44%
Вірність	2%	0	0	0	4%	0	4%	6%	30%	54%

Первинні актуальні здібності

Шкала	Рівень									
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Терпеливість	0	2%	2%	0	2%	6%	4%	12%	32%	40%
Час	0	2%	2%	4%	4%	10%	20%	16%	26%	16%
Контакти	0	0	0	4%	4%	8%	10%	16%	26%	32%
Довіра	0	0	2%	4%	6%	8%	6%	16%	24%	34%
Надія	0	0	0	4%	4%	6%	8%	20%	38%	20%
Ніжність/ сексуальність	4%	4%	2%	4%	16%	20%	16%	14%	8%	12%
Любов	2%	4%	4%	8%	14%	10%	16%	18%	12%	12%
Віра/ релігія	2%	4%	0	0	8%	10%	6%	24%	18%	28%

Диференційно-аналітичний опитувальник Н. Пезешкіана

Середній показник актуальних здібностей

Висновок

- Таким чином, вивчення особливостей прояву первинних і вторинних здібностей асистентів учителя з інклюзивного навчання як компоненту педагогічного спілкування та соціалізації характеризується домінуванням вторинної базової здатності «Знати» (високий рівень виявлено у 76,4% опитаних, середній рівень – у 19,2%, низький рівень – 4,4%), у порівнянні із базовою здатністю «Любити» (високий рівень виявлено у 64,5% опитаних, середній рівень – у 31,2%, низький рівень – 4,3%).
Корекції потребують здібності «терпіння – час», «любов – справедливість», «ощадливість – скупість».

Тема : «Тренінг внутрішньої мотивації на визначення смисложиттєвих орієнтацій»

- (адаптований до сучасних вимог і викликів у роботі із асистентами вчителя, автор Климчук В.О. «Тренінг внутрішньої мотивації»)
- **Мета:** здійснити самоаналіз, вивчення та оцінку особистісних мотивів асистента вчителя; ознайомити педагогів з особливостями мислення, мотивації, цілепокладання і поведінки людей; навчання ретельному плануванню і реалістичному цілепокладанню для досягнення мети; формування поведінки, яка характерна для автора власного життя, в поівнянні з людиною, якою керують; розкриття актуальних здібностей асистентів учителя та смисложиттєвих орієнтацій.

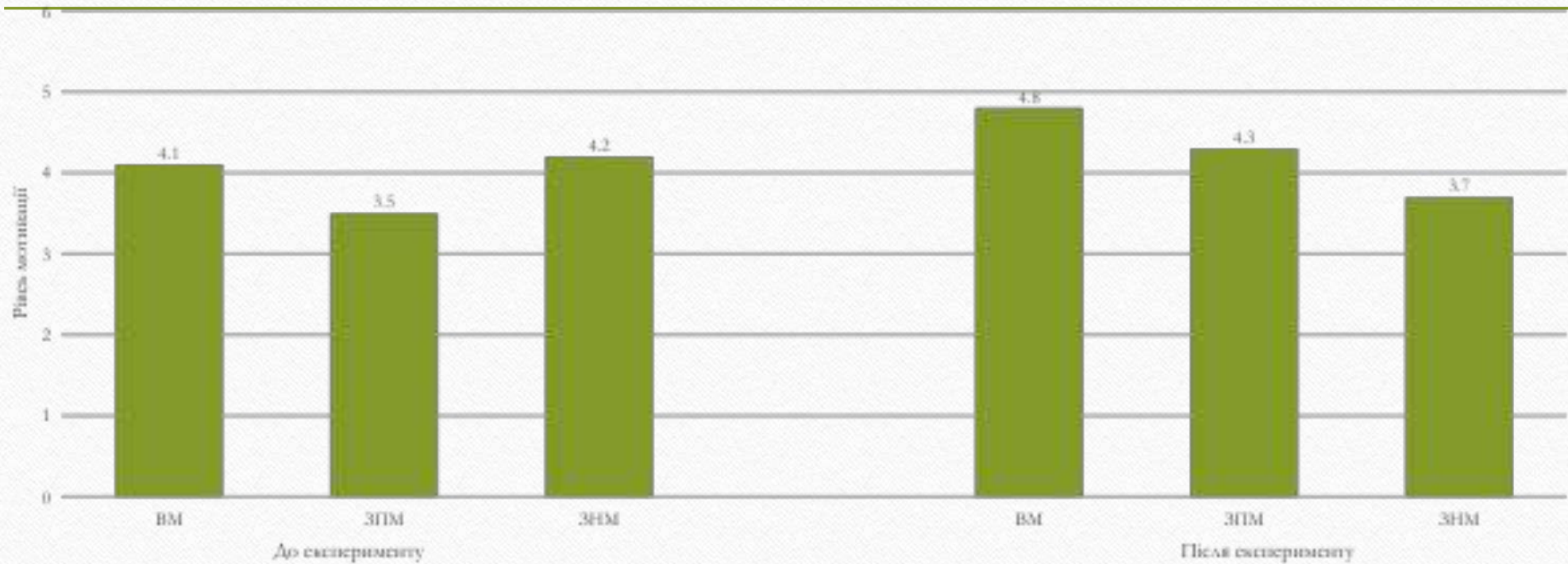
Результати дослідження смыслжиттєвих орієнтацій в експериментальній групі

Методика смыслжиттєвих орієнтацій Д. Леонтьєва

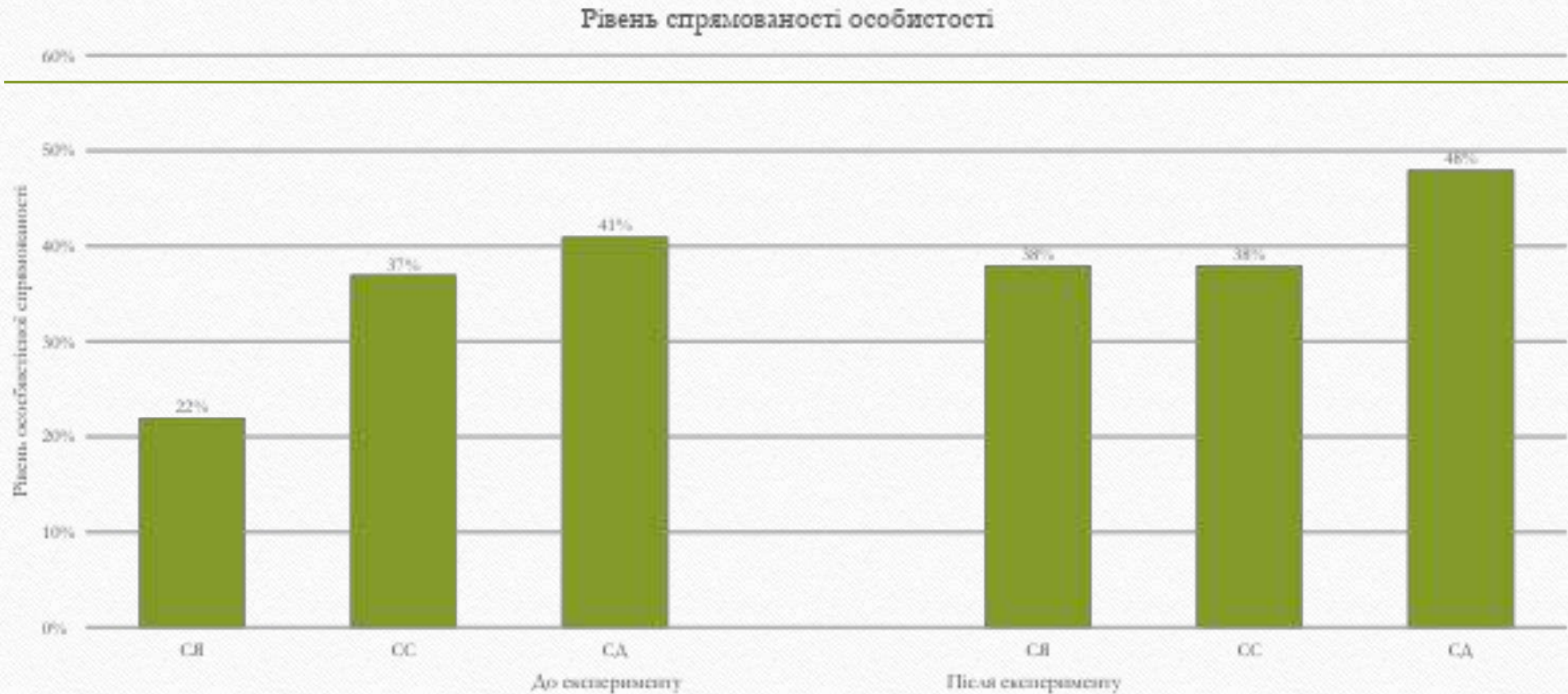
№ з/п	Субшкала	Рівень	До експерименту	Після експерименту
1	Цілі в житті	Високий рівень	24%	40%
		Середній рівень	72%	60%
		Низький рівень	4%	0
2	Процес життя	Високий рівень	16%	60%
		Середній рівень	84%	40%
		Низький рівень	0%	0
3	Результат життя	Високий рівень	28%	56%
		Середній рівень	68%	44%
		Низький рівень	4%	0
4	Локус контроль - Я	Високий рівень	12%	24%
		Середній рівень	84%	76%
		Низький рівень	4%	0
5	Локус контроль – життя	Високий рівень	12%	40%
		Середній рівень	56%	56%
		Низький рівень	32%	4%
6	Загальний показник смыслжиттєвих орієнтацій	Високий рівень	20%	48%
		Середній рівень	64%	48%
		Низький рівень	16%	4%

Мотивація професійної діяльності (методика К.Замфір в модифікації А.Реана)

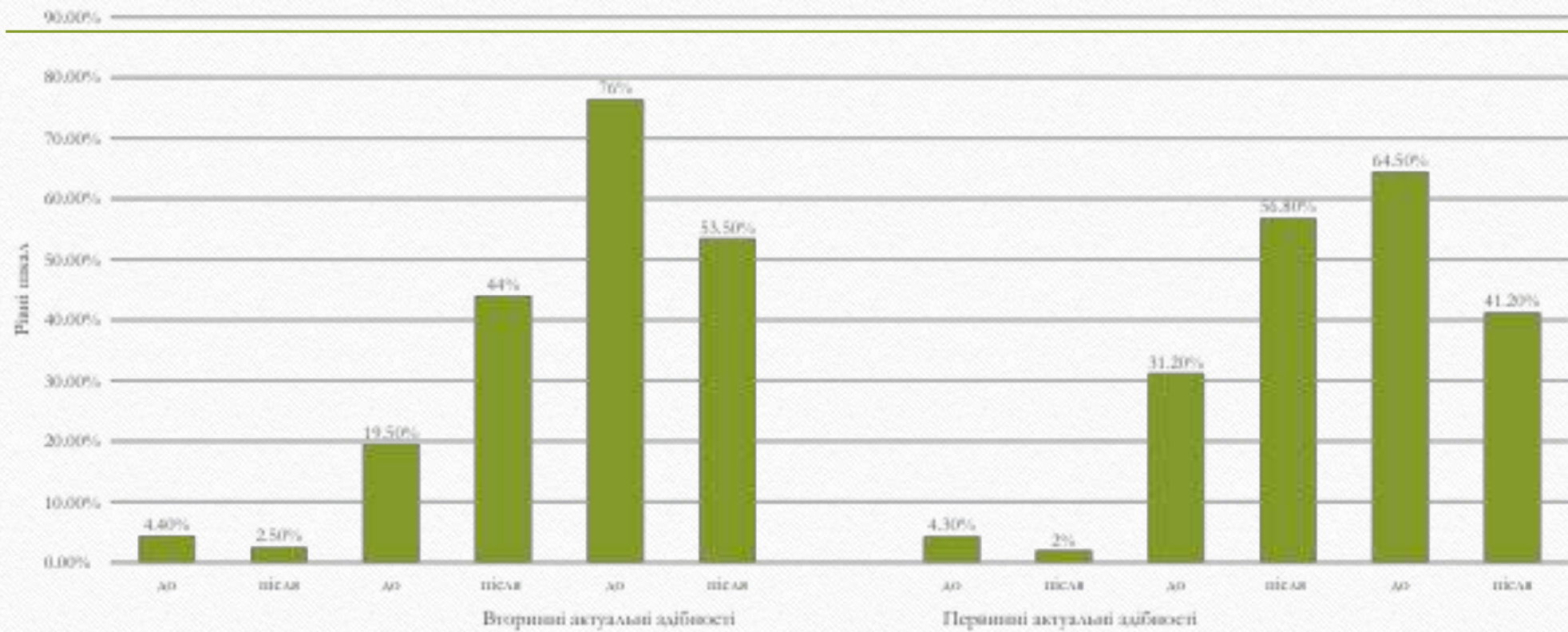
Рівень внутрішньої, зовнішньої позитивної та негативної мотивації

Методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса (Опитувальник Смекала-Кучера; орієнтаційна анкета Басса)

Диференційно-аналітичний опитувальник Н. Пезешкіана

Для дослідження розбіжностей
загального показника смисложиттєвих
орієнтацій ми застосовуємо критерій
Манна-Уїтні

Порівнюємо $U_{\text{емп}} = 18$ із $U_{\text{кр}}$. Для цього у таблиці критичних значень U-критерій Манна-Уїтні визначаємо $p=0,05$ $U_{\text{кр}} = 17$, визначаємо $p=0,01$ $U_{\text{кр}} = 11$.

За таблицею для обраного рівня статистичної значимості визначили критичне значення критерія даних n_1 і n_2 . Отримане значення $U_{\text{емп}}$ більше за $U_{\text{кр}}$.

Отже, ми використовуємо нульову гіпотезу.

Висновок: після проведеної корекційної роботи рівень середнього значення смисложиттєвих орієнтацій у групі асистентів учителів віком від 20 до 30 років не вища розбіжностей у середньому значенні смисложиттєвих орієнтацій у групі асистентів учителів віком від 31 до 40 років.

Для дослідження розбіжностей
середнього показника смисложиттєвих
цінностей у контрольній та
експериментальній групах ми
використали Q-критерій Розенбаума.

- Отже, приймаємо рішення. Оскільки $Q_{\text{емп}} = 6$ менше $Q_{\text{кр}} 0,05 = 7$ й $Q_{\text{кр}} 0,01 = 9$, то приймаємо нульову гіпотезу H_0 .
- Висновок: рівень середнього значення смисложиттєвих орієнтацій у контрольній групі асистентів учителів, не перевищує середнє значення смисложиттєвих орієнтацій у експериментальній групі асистентів учителів.

Висновки

- **Практична значущість:** психолого-корекційна групова та індивідуальна робота у процесі впровадження формує смисложиттєві орієнтації в асистентів учителів і дозволяє скорегувати та підвищити рівень усіх субшкал у асистентів учителів в експериментальній групі. Комплексний вплив в умовах групового, індивідуально-диференційованого підходу дозволив, окрім корекції смисложиттєвих орієнтацій, здійснити позитивні впливи на різні мотиви у професійному становленні.
- **Перспективи подальших досліджень:** дослідження не вичерпує усі аспекти проблеми, що вивчалися. Зокрема, подальшої розробки вимагають питання удосконалення змісту корекційної роботи у методиках, які формувуть смисложиттєві орієнтації у асистентів учителя з інклюзивного навчання.